

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dissertationes Ad Jus Publicum Romano-Ecclesiasticum

Bessel, Johann Franz

Coloniæ, 1715

VD18 14847493

§. IV. Qvam Potestatem Habeat Summus Pontifex Circa Res Ecclesiasticas
Temporales, Pias Foundationes, Testamenta Ad Causas Pias Etc.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61383](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61383)

§. IV.

QVAM POTESTATEM HABEAT SUMMUS PONTIFEX
CIRCA RES ECCLESIASTICAS TEMPORALES, PIAS
FUNDATIONES, TESTAMENTA AD CAUSAS
PIAS ETC.

SUMMARI A.

1. Res Ecclesiasticae mobiles pretiosa vel immobiles sine consensu Pontificis nequeunt alienari. 2. Ab hac regulâ quoniam casus excipiantur? 3. Adstruitur pœna temerè alienantium. 4. An consensus Pape in alienatione prædictorum bonorum etiam intercedere debèat de consuetudine Germaniæ? 5. An summus Pontifex habeat potestatem bona sua uni Ecclesie auferendi aut alteri Ecclesie concedendi. 6. Referuntur argumenta sententiæ affirmatiuæ. 7. Adstruitur & probatur sententiæ negatiuæ. 8. An summus Pontifex sine iustâ causâ possit Episcopatum dividere? 9. Respondetur ad argumenta contraria. 10. Quæ dicatur Pontificis potestas

ordinaria. 11. Quæ dicatur pleni- tudo potestatis. 12. Omnes piæ dispo- sitiones subsunt summo Pontifici. 13. An legatum fiat caducum ex eo quod ad usum à testatore intantum nequeat applicari. 14. Quando testa- tor legat alicui incapaci sub modo licito, & casu quo onera injuncta non impleantur, substituit alios, an tunc legatum possit à Pontifice in alios usus converti? 15. Quando testator legat sub modo illicito, quid agen- dum? 16. Quando legat alicui inca- paci sub modo illicito, quid eo casu agendum sit. 17. An summus Ponti- fex sine consensu Cardinalium possit alienare bona immediatè spectantia ad sedem Apostolicam?

1. Quæres 1. An sine consensu summi Pontificis possint res Ecclesiasticæ immo- biles, fundi nimirum, districtus, territo- ria, validè alienari?

Resp. Res immobiles vel mobiles pretiosæ Ecclesiasticæ, adeo lub- jectæ sunt reservationi pontificiæ, ut sine consensu Pontificis neque- ant validè alienari. Fagnanus ad c. nulli 5. de rebus Eccles. non alien. n. 12. P. Engel. n. 15. eod. tit.

Prob. per Extravag. ambitiose de rebus Eccles. non alien. ubi Paulus II. prohibet omnium rerum & bono- rum Ecclesiasticorum (scilicet im- mobilium & mobilium pretioso- rum) alienationem, omneque pa- ctum, per quod ipsorum Domi- nium transfertur, concessionem, hypothecam (scilicet specialem) locationem & conductionem ultra triennium, nec non infeudatio- nem,

nem, contractum emphyteuticum, præterquam in casibus à jure permissis, ac de rebus & bonis in Emphyteusin ab antiquo concedi solitis, & tunc Ecclesiarum evidenti utilitate, ac de fructibus & bonis, quæ servando servari non possunt, pro instantis temporis exigentia, & innovat decreta & constitutiones prædecessorum super hoc editas, alienationes, hypothecas, concessionem locationes, conductiones & infeudationes irritat, & contravenientibus penas imponit. Quare per dictam extravagantem omnis alienandi modus etiam in casu licito, & servatis juris solennitatibus regulariter prohibetur Papa inconsulto: Sed

Dices. In eadem extravagante apponitur exceptio illa: *præterquam in casibus à jure permissis*, sed in jure permissum est, ut ob evidentem Ecclesie utilitatem & ob alias causas ac servata juris solennitate fieri possit alienatio bonorum Ecclesiasticorum, ergo etiam post dictam extravagantem licebit res Ecclesie alienare in casu licito & cum debita solennitate, sicut licebat per antiquiores Canones.

Resp. Clausulam illam: præterquam in casibus à jure permissis esse referendam ad Emphyteusin duntaxat, non autem ad præcedentia; quod ex eo colligitur, tum quia illa clausula est posita in medio duorum capitulorum, quæ de Emphyteusi loquuntur, & consequenter referri debet ad solum

contractum Emphyteuticum, non autem ad omnia præcedentia, tum quia secundo ille textus permittit concessionem emphyteuticam de bonis in Emphyteusin concedi solitis, & addit verba illa: *Et tunc Ecclesiarum evidenti utilitate*, quæ verba fuissent superflua, si exceptio illa præterquam in casibus à jure permissis esset referenda ad omnem speciem alienationis, quia causa evidenti utilitatis est unus ex casibus permissis in jure, ut *c. sine Exceptione caus. 12. quest. 2.* Unde sensus extravagantis est, ut contractus emphyteuticus bonorum Ecclesie sine beneplacito Apostolico licite fieri possit, si tres conditiones concurrant: si sit de casibus in jure permissis. 2. Si sit de bonis ab antiquo in Emphyteusin dari solitis, 3. Si subsit evidens Ecclesie utilitas tempore contractus.

Alienatio igitur bonorum Ecclesie immobilium, vel pretiosorum immobilium prohibita est, etiam cum causa & solennitate sine beneplacito Apostolico, hæc tamen assertio & regula.

Fallit 1. ex *dd.* in contractu emphyteutico, concurrentibus tribus conditionibus.

Fallit 2. in bonis Ecclesie feudilibus, seu ab antiquo in feudum dari solitis, possunt enim infeudari, non obstante juramento de non infeudando, Romano Pontifice inconsulto, ut est casus in *c. ex parte de feudis*.

Fallit

Fallit 3. in fructibus & bonis, quæ servando servari non possunt, pro instantis temporis exigentia, quæ exceptio similiter habetur in præallegata *Extravag. ambitiosa*, tales autem dicuntur res mobiles, quæ non durant triennio, vel usu absumuntur, vel non fructificant, *arg. l. lex quæ tutores §. fin. C. de administrat. tut. Fagnan. loc. cit. aliique ab eo relati.*

Fallit 4. In terrulis & vineolis, quæ de consensu Episcopi alienari possunt sine solennitate, *c. terrule caus. 12. quest. 2. Rebuff in Compend. alienat. n. 172.*

Fallit 5. In alienatione necessaria, quæ fit ex necessitate juris, eo quod jus præcipiat illam fieri, in ea enim non requiritur solennitas requisita in alienatione rerum Ecclesiæ, secus si fiat voluntate, licet ex causa necessitatis vel utilitatis Ecclesiæ. *Anton. de Butr. in c. pastoralis n. 11. Abbas ibid. 5. de his quæ fiunt à Prælati sine consens. capit. & ita servatur in curia, ideoque à S. congregatione Concilii Trident. responsum est, valere legatum immobilium fratribus minoribus sub modo licito, nempe ut vendant & pretium convertant in usum fabricæ vel sacristiæ, & idem si factum fuerit simpliciter, quia sub modo licito factum, intelligitur c. exiit qui seminat. §. ad hæc, de V. S. in 6. nec in hujusmodi alienatione opus est solennitate, quia fit ex juris præscripto, Fagnan. loc. cit. n. 28.*

Porro juxta *d. Extravag. ambitiosa*

de reb. Eccles. non alien. in alienantes bona Ecclesiæ inconsulto Pontifice pænæ sequentes sunt statutz. 1. Est nullitas contractûs, qui tamen si alias Ecclesiæ sit utilis, cum nullitas proveniat ex defectu solennitatis, potest Ecclesia illum approbare & ratificare, nec ab eo receditur, nisi volente Ecclesiâ. *Abbas in c. causam. 2. de judic. Jason in l. 3. C. de procurat. Put. decis. 3. & 4. de Except.* 2. Pænâ est excommunicatio latæ sententiæ in alienantes, bona alienata recipientes. 3. interdictum ingressus Ecclesiæ Episcopis & Abbatibus, qui si sex mensibus in interdicto perseverarint animo indurato, à regimine & administratione Ecclesiæ cui præsunt, eo ipso sunt suspensi. 4. Inferiores Prælati eo ipso privati sunt beneficiis, quorum bona alienarunt. 5. Bona alienata ad Ecclesiam, ad quam pertinebant; libere revertuntur. Ultimo alienantes bona Ecclesiarum immobilia incidunt in pænâ constitutionis Leoninæ, quæ habetur in *L. jubemus. C. de SS. Ecclesiis*, cujus pænâ est depositio alienantis, & satisfactio incommodi Ecclesiæ de rebus propriis faciendâ, ad quod obligantur hæredes sui, & cum ea constitutio Leonis esset localis, per Justinianum extensa est ad omnes Ecclesias & omnia pia loca *c. 1. & c. 7. Novell. 7.*

Vera sunt hæc de puncto juris, attamen de consuetudine præsertim, in Germania & locis remotis, unde difficilis aditus ad Papam est, *d.*

Extra-

Extravagantem receptam non esse, saltem quoad hoc ut etiam inferiores Prælati Episcopis subiecti teneantur in alienationibus consensum Papæ & non Episcopi requirere, attestatur P. Engel n. 15. *de reb. Eccles. non alien.* & ab eo relatus Zypæus in *Analysi Juris Pontif. d. iii. num. 2.*

Porro *d. Extravagantem* adhuc obtinere quoad notabilium prædiorum, integrorum monasteriorum, Ecclesiarum, Episcopatum, translationem & alienationem, indubium est, quapropter Pontifex nunquam adhuc consensit in alienationem Monasteriorum, & Episcopatum rati habitione etiam statuum Imperii ad manus sæculares translatorum.

5 Quæres 2. *An summus Pontifex habeat potestatem bona immobilia aut mobilia pretiosa ab una Ecclesia auferendi & alteri concedendi.*

Quæstio hæc coincidit cum illa: An summus Pontifex possit monasterium ordini cuidam auferre, & alteri concedere *v. gr.* extinguendo religiosos unius ordinis & instituendo ibidem alterum ordinem; item an possit Ecclesias Cathedrales vel Collegiatas transferre ad regulares & vicissim?

Prima sententia hanc quæstionem affirmans his nititur rationibus: 1. sicut Imperator potest auferre rem privati, & dare militibus pro præmio *L. item si verberatus. ff. de R. V.* ita & multo magis Papa potest auferre rem unius Ecclesiæ

vel Clerici & dare alteri, etiam sine iusta causa; & quamvis injuste agat; tamen ferendum, nec quisquam potest ei dicere: cur ita facis? *c. in memoriam. dist. 19. c. ex persona de pœnit. dist. 3.* tum quia nulla persona ecclesiastica habet dominium utile vel directum in suo beneficio sive sæculari sive regulari, sed est constitutus procurator & administrator à Papa; quo argumento utitur Paulus de Castro *lib. 1. Consil. 419. in facto præf. num. 4. vers. præterea* & idem *lib. 2. cons. 46. in fin. vers. plus videtur. n. 3.*

Secundò omnia beneficia mundi sunt obedientialia & manualia respectu papalis potestatis. Quod fuit celebre dictum Baldi in *l. rescripta. 8. v. item omnia beneficia mundi C. de precib. Imperat. offerend.* quem secuti sunt Alciatus de *presumpt. reg. 3. presump. 8. num. 3.* & dictum Baldi videtur probari in *c. si gratis de rescript. in 6.* per quem textum dicit ibi Gemin. in *penult. col.* Papam in titulis beneficialibus habere pro ratione voluntatem, & posse ad libitum auferre prælato titulum beneficii, & idem dicit in *Consil. 88. incipien. Innocentius Papa in princ. ibi: Unde cum Papa possit removere beneficiatos quoscunque à titulis suorum beneficiorum, etiam nulla causa legitima subsistente.*

Tertio Papa habet (præsertim in beneficialibus) plenitudinem potestatis, cum sit supra omne jus humanum positivum *c. proposuit de Concess. præbend.* Unde in his abso-

P

lute

Iute potest omnia *c. 2. de præbend. in 6. Clement. 1. ad fin. ut lite pendent.* & qui de hoc dubitat, dicitur dubitare de fide Catholica, & tanquam sacrilegus est censendus, ut in terminis ait Baldus *lib. 1. consil. 477. n. 1.* quem sequitur Alexand. *lib. 1. consil. 2. n. 19.*

Quartò. Titulos beneficiales, & signanter Patriarchatus Archi-Episcopatus, Romana fundavit Ecclesia, ut est textus *in c. 1. & c. 2. dist. 22. c. olim dist. 95.* & patet ex decretali Epistola Eugenii IV. ad Episcopum Cantuariensem, quæ incipit: *Non mediocri. §. quod vero dignitas* & habetur in Bullario tom 1. pag. 282. late Præpos. *in summa dist. 44.* ergo potest Episcopos à suis titulis & administrationibus prohibitu voluntatis amovere; quippe ad quem spectat institutio, ad eundem & destitutio spectabit *c. in Lateranensi §. 1. & 2. de præbend.*

Quintò. Inferiores sacerdotes possunt etiam inviti ex una ad aliam Ecclesiam transferri à suis Episcopis. *c. quesitum de rer. permut. Glossa in c. omnes in verb. coalitè caus. 7. quest. 1.*

Sextò. Papa potest in uno Episcopatu duos Episcopatus constituere *c. non autem caus. 7. quest. 1.* ubi hoc fuit gestum in persona Augustini, qui non successit, sed accessit Valerio adhuc viventi, nec fuit deputatus simplex Coadjutor, sed verus Episcopus, ut ibi legitur & notatur. Item potest summus Pontifex unire duos Episcopatus,

aut unum in plures dividere *c. & temporis caus. 16. quest. 2. c. sicut unire de excess. prælat.* atque ita poterit summus Pontifex Ecclesias dividendo, uniendo, immutare, & consequenter bona unius Ecclesiæ sive immobilia sive mobilia pretiosa ab una auferre & alteri concedere.

Resp. Summus Pontifex sine rationabili causa non potest rem temporalem sive mobilem pretiosam sive immobilem uni Ecclesiæ auferre & alteri concedere. S. Thomas *in 2. 2. quest. 100. n. 1. ad 7.* Cardinalis Cajetanus, Ulrichus de Argentina Alberti Magni auditor *in sua summa Theologie, Cardinalis Turrecremata & Præpos. in c. lato-rem. caus. 1. quest. 1.* Fagnanus *in c. quanto. n. 70. num. 83. 84. & 85. de translat. Episc.*

Prob. 1. per *c. Ecce. c. nullus dist. 99. c. de Ecclesiasticis. caus. 25. quest. 2. c. conquestus, c. nunc vero. c. per principalem. caus. 9. quest. 3.* & ratio est, quia Papa non est absolutè dominus bonorum Ecclesiæ, sed dispensator, ergo nequit pro libitu & sine iustâ causa res suas uni Ecclesiæ auferre, & alteri concedere. quod eleganter exprimit *c. conquerente de restit. spoliat.* ibi: *Non decet honestatem superioris sine manifesta & rationabili causa aliquem à suis beneficiis amovere, imo tenetur illis paterna provisione consulere.*

Aud. cit. Cardinalem Cajetanum *in 2. 2. quest. 100. art. 7. Divi Thomæ,* ubi ait: Nota tertio, quod cum potestas papæ quoad res temporales Ecclesiæ

Ecclesiæ sit potestas non Domini sed Dispensatoris, ut in littera dicitur, consequens est, ut plenitudo potestatis papalis circa bona Ecclesiæ temporalia non exeat limites potestatis dispensativæ, sicut in naturalibus plenitudo potentia calefactivæ non exit limites potestatis calefactivæ, & in politicis plenitudo potestatis regis non exit limites regis potestatis, ac per hoc non potest papa ad libitum NB. donare res Ecclesiæ, sed potest tanquam habens apicem dispensativæ potestatis multo plus de eisdem dispensare, quam quicumque alius proximus Ecclesiæ alicujus prælatus; hæc ille. Debet igitur Apostolicus esse fidelis & providus dispensator, & ejus iudicium debet de vultu Dei prodire, *c. ut nostrum. ut Eccles. benef. sine diminut. confer. c. cum aterni. de sentent. & re judic. in 6.* consequenter non licet ei res Ecclesiæ aut beneficium Clerico auferre sine justa & rationabili causa.

Prob. 2. Si summus pontifex posset res temporales uni Ecclesiæ auferre sine justa & gravi causa, esset ideo, quia quod sit auctoritate papæ, dicitur factum auctoritate Dei, & quia pontifex non puri hominis, sed veri Dei vicem gerit in terris, & papa dicitur habere *caeleste arbitrium. l. 1. in fin. C. de S. Trinitate*, atqui quando pontifex res suas uni Ecclesiæ auferret sine justa & rationabili causa, non Deus sed homo id faceret, non divina sed humana potestate id continge-

ret, quia Deus non est author iniquitatis. *c. quicumque caus. 11. quest. 1.* sed omnia aut iusto iudicio facit, aut suo permisso ita fieri finit, ut dicit textus in *c. nec mirum. §. Aruspicina. caus. 26. quest. 5.* eatenus igitur manet in Romano pontifice Petri privilegium, quatenus ex ipsius æquitate fertur iudicium, ut dicit textus in *c. manet. caus. 24. quest. 1.*

Prob. 3. Papa non potest sine 8 justa causa Episcopatum dividere & invito Episcopo dare alteri, textus est apertus in *c. decimas. §. quod autem. caus. 16. quest. 1.* & tenet Glossa in *c. 1. verb. divisiones. dist. 10.* atqui Episcopatum dividere, est res uni Ecclesiæ auferre; ergo si Pontifex nequit Episcopatum dividere invito Episcopo, neque poterit res suas uni Ecclesiæ sine justa causa auferre. Nunc ad argumenta sententiæ oppositæ & quidem

Ad 1. Resp. Negando, quod Imperator possit privato auferre jus quæsitum sine justa causa. Porro *d. l. item verberatum*, quæ est *15. d. 2.* est nimis ambigua (ut legenti patebit) potest concordandorum iurium gratia explicari, quod *ager quæsitus. d. l.* fuerit assignatus militibus publicæ utilitatis causa. Quod eodem numero dicitur: Neminem posse contradicere Pontifici, etiamsi iniuste agat, hoc procedit forsan quoad Ecclesiam militantem, sive pro foro Ecclesiæ militantis, in quo non licet disputare de facto Pontificis *c. si quis suadente §. qui autem. P 2 caus.*

caus. 17. quest. 4. quia ipse de aliis iudicat, sed à nemine iudicatur. *c. si papa dist. 40.* at vero quoad forum internum & quoad Deum id non procedit; ut declarat Abbas *in cap. extirpanda. s. qui vero n. 44. de prebend.* Unde si præter consuetudinem Romanorum Pontificum contingeret hic casus, ut papa rem suam Ecclesie auferret & daret alteri, aut quem suo privaret beneficio absque rationabili causa, quamvis in tali casu iudicio Ecclesie non esset subjectus, & non liceret ei contradicere, attamen injuste ageret, & quoad Deum non esset à peccato immunis; & dum dicitur quod papa habeat plenariam dispositionem Ecclesiarum, & rerum ecclesiasticarum, est hoc ita intelligendum: ut evitetur inconveniens, & ne alicui fiat iniustitia. 3. Quod nulla persona ecclesiastica habeat in suo beneficio dominium directum aut utile respondetur: vel sumitur beneficium formaliter pro ipso iure, vel objective pro rebus ecclesiasticis illi beneficio sive iuri subjectis? igitur beneficiatus sive secularis respectu suæ Ecclesie, sive regularis respectu sui monasterii, neuter inquam habet dominium sive directum sive utile respectu suæ Ecclesie vel monasterii; illud ipsum tamen beneficium sive seculare sive regulare quod quis habet, & formaliter sumptum est aliquod *ius reale*, quodque parum sine causa potest auferri, quam dominium; imo hæc

argumentatio est prorsus inepta: Titius nec dominium directum nec utile habet in hoc vel illo objecto, ergo hoc objectum auferri potest; similiter enim inferri posset; Titius in fundo Tusculano nec dominium directum nec utile habet, sed solum jus servitutis, decimandi, venandi, pignoris &c. Ergo hæc jura ei libere auferri possunt. Dein licet singuli beneficiati nec dominium directum nec utile habeant in rebus ecclesiasticis suis beneficiis subjectis & annexis, ipsa tamen Ecclesia, ipsum gremium, & omnes beneficiati collectivè sumpti habent verum dominium quod illis sine justa & gravi causa auferri nequit.

Ad secundum quod omnia beneficia mundi sint obedientialia & manualia respectu papalis potestatis, adeoque beneficiatis unius Ecclesie aut ordinis auferri & alteri Ecclesie seu ordini conferri possint; Absolutè negatur, vel intelligi potest quoad potestatem absolutam & extraordinariam Pontificis, non verò quoad potestatem ordinariam. *d. c. si gratiosè*, plane non probat, quod beneficium legitime quæsitum pro libitu possit auferri, sed solum dicit, si beneficium ab incapaci & cum dispensatione ad beneplacitum Pontificis restricta obtineatur, tale inquam beneficium libere posse auferri.

Ad tertium Resp. id procedere de potestate absoluta & extraordinaria, vel etiam de potestate ordi-

ordinaria in ordine ad beneficia acquirenda, cum antecedenter penes Pontificem sit leges conde- re, vi quarum aliquis capax vel incapax reddatur ad beneficia, & hoc sensu Pontifex habet etiam plenitudinem potestatis.

Ad quartum Resp. C. antec. N. conseq. ex hoc enim argumento solummodo probatur, quod sicut Romana Ecclesia dignitates instituit & fundavit, ita possit illas destituere, hinc tamen non licet inferre, ergo hæc fieri possunt prohibitu voluntatis, cum in his iusta causa exigatur; ut in superioribus probatum est.

Ad quintum Resp. Dist. possunt inviti transferri ex causa necessitatis vel utilitatis Ecclesiarum C. sine his requisitis intervenientibus: sub Dist. potestate ordinaria & iuste N. Extraordinaria absoluta & injuste, C.

Ad sextum idem respondetur, nimirum exempla in contrarium adducta habere locum tantummodo concurrente gravi causa, qua cessante Apostolica sedes nec duos Episcopos in uno Episcopatu constituit, nec Episcopatum dividit. Unde si alicui Ecclesie auferrentur sua bona, beneficiato suum beneficium, Episcopo Episcopatus & quidem sine causa communis utilitatis vel necessitatis, hæc non esset dispensatio bonorum Ecclesie, sed dissipatio; ut notat Archid. in c. licet canon. num. 3. de Elect. in 6.

Corollarium quando dixi, quod Pontifex nequeat res suas uni Ecclesie auferre sine iusta causa, hoc procedit de potestate ordinaria. 2. Quando dicitur Papam habere potestatem plenariam in beneficiis hoc ita intelligendum est, ut evitetur inconueniens & ne alicui fiat iniustitia. 3. In pontifice est duplex potestas, ordinaria scilicet ac a jure regulata, & secundum hanc pontifex nequit auferre jus quæsitum, sine iusta causa; quia licet princeps sit solutus legibus, tamen secundum leges vivere debet. *l. digna vox C. de I. L.* Dein altera potestas in pontifice est suprema & absoluta, quam alio nomine appellant plenitudinem potestatis, eamque sic definit Baldus in *l. 2. n. 45. C. de servit. & aqu.* plenitudo potestatis est arbitrii plenitudo, nulli necessitati subiecta, nullisque juris publici regulis limitata, & secundum hanc probabiliter Papa omnia potest absolute, & sola voluntas habetur pro ratione. An vero pontifex utens hac plenitudine potestatis, dum causa iusta non subest, tutus sit quoad forum poli, tu judicabis.

Quæres 3. An penes Pontificem sit potestas commutandi ultimas voluntates & testamenta ad pias causas?

Pias dispositiones subesse pontificie authoritati adeo certum est, ut repugnet non tantum juri Canonico, sed etiam divino, dari aliquam talem piam dispositionem, quæ non subit summo Pontifici Ecclesie

Ecclesie capiti. *c. cuncta per mundum. c. per principalem. caus. 9. quest. 7. c. bene quidem dist. 96.* & Pontifex habet plenissimam potestatem commutandi ultimas voluntates, *clement. quia contingit de religios. domib.* quando verò similes ultimæ voluntates, & ea, quæ ad pias causas relicta sunt, immutari debeant ad alios usus? discernendi sunt diversi casus & regulæ.

13 Regula 1. Legatum non efficitur caducum ex eo, quod deputari non possit ad usum destinatum per testatorem, sed potest per Episcopum etiam commutari in aliam piam causam, id quod procedit, siue testatoris voluntas impleri non possit de jure, siue de facto: de jure, ut si testator reliquerit centum pro missis canendis, quæ cantari non possunt propter interdictionem, quo exemplo utitur Bart. *in l. legatum n. 2. ff. de usufruct. legat.* de facto, ut si pecunia relicta à testatore non sufficiat ad monasterium construendum, quo casu debet converti in alium usum, *l. legatum. ff. de administrat. rer. ad Civit. pertin.* ad quod facit optime Decretum Concilii Trid. *in c. 8. Sess. 25.* ubi præcipitur, ut si hospitalia ad certum peregrinorum aut infirmorum aut aliarum personarum generis fuerint instituta, nec in loco, ubi fuerint dicta hospitalia, similes personæ aut perpauca reperiantur, fructus illarum in alium pium usum, qui eorum institutioni proximior sit, ac pro loco & tempore

utilior, convertantur, prout ordinario cum duobus de Capitulo, qui rerum usu peritiores sint, per ipsum deligendis magis expedire visum fuerit.

Regula 2. Quando testator legat 14 alicui capaci sub modo licito, & casu, quo onera injuncta non impleantur, substituit alios, tunc legatum nequidem à summo Pontifice in alios usus converti debet. Ratio est, quia provisio hominis licita, facit cessare provisionem legis, & ita etiam procedit decretum Concilii Trident. *in d. c. 8. Sess. 25.* ubi mandatur ordinario, ut fructus hospitalium convertat in alios usus, si ibi non sunt peregrini &c. dummodo etiam in hunc eventum in eorum fundatione aliter non sit expressum, etenim cum provisio hominis sit licita, cessare debet provisio & commutatio iudicis.

Regula 3. Cum testator legat pio 15 loco sub modo tamen illicito, & casu quo ejus voluntas de jure vel facto impleri non possit, legat alteri, & hoc casu sustineri potest, quod nec commutatio fieri debeat. Ratio est, quia testator non legavit præcisè & simpliciter sub modo illicito, sed conditionaliter: quatenus de jure non possit, legavit alteri, quæ dispositio videtur rationabilis, & consequenter non subest causa excludendi substitutum *l. quidam. ff. de usufruct. legat.*

Regula 4. Quando testator legat 16 incapaci (*v. gr. Minoribus Capucinis aut de observantia*) sub modo illicito

illicito (v. gr. ut annuatim quid percipiant; quando inquam testator non conditionaliter sed simpliciter absolute legat, & quidem in perpetuum prohibendo ne papa hujusmodi legatum convertat in alios usus & apponendo pœnam ademptionis legati in casum commutationis, tunc nihilominus legatum in alios usus converti potest, ac debet, non obstante prohibitione testatoris cum pœnæ adjectione. Ratio est, quia hoc casu voluntas testatoris licite impleri non potest, cum testator voluerit præcise, legatum annuum v. gr. perpetuo obtineri à fratribus, quod repugnat regulæ, nec legatum ademerit, nisi in casum commutationis Apostolicæ, quæ conditio adjuncta à testatore, quod superior non possit se illi immiscere, & alias devolvatur ad hæredem, habetur pro non adjuncta, utpote turpis. Fagnanus in c. nos quidem n. 39. de testam. & plurimi ab eo relati.

Porro turpitudine præfatæ conditionis confurgit ex eo, quia dicta dispositio testatoris repugnat *element. quia contingit de relig. domib.* estque apposita in vilipendium auctoritatis Romani Pontificis; tum quia inducit ad peccatum, scilicet ad retinendum aliquid contra sacerorum statuta Canonum.

Quæres 4. An summus Pontifex possit sine consensu Cardinalium alienare bona immobilia spectantia ad sedem Apostolicam?

17 Resp. Negative. Ratio, quia

Pius V. in *constit. admonet. 35. edita quarto Calendas Aprilis 1587. in Bullar. tom. 2. pag. 221.* statuit ut civitates & loca Romanæ Ecclesiæ etiam in feuda, aut quemque NB. alium alienationis titulum dari solita, ad sedem Apostolicam quomocumque devoluta & pro tempore devolvenda, eo ipso Cameræ Apostolicæ absque alia declaratione incorporata censeantur, perinde ac si nunquam in feudum vel alium titulum concessa fuissent, ut in §. 2. præterea statuit in §. 3. ut de hujusmodi alienationibus & infeudationibus tractantes, consulentes, aut alias verba facientes, easque summo Pontifici per se vel per alium insinuantes vel suadentes excommunicationis pœnam ac læsæ Majestatis etiam in primo capite, ac confiscationis bonorum privationisque dignitatum ac beneficiorum eo ipso incurrant; & in §. 9. addit, ut Cardinales in assumptione pilei & sede vacante in conclavi jurare debeant prædictam constitutionem observare, eique non contravenire, nec Pontificibus NB. contravenientibus consentire, aut absolutionem à juramento petere, nec oblatam aut cancellam acceptare; Et assumptus NB. in summum Pontificem id ipsum promittat ac juret, & post coronationem suis litteris confirmet, ut latius habetur in ipsa constitutione.

Eandem constitutionem confirmarunt Pontifices successores Gregorius

gorius XIII. *constit. 3. inter cetera* in Bullario *tom. 2. pag. 361.* Sixtus V. *Constit. 1. Romanus Pontifex pag. 286.*

Innocentius IX. Constitutione 1. quæ incipit: *que ab hac sancta sede edita pridie Nonas Novembris 1591. eod. tom. 2. pag. 713. §. 4.* declaravit *cit.* constitutione Pii V. prohiberi quamcunque infeudationem & alienationem civitatum & locorum eidem sedi tam immediate quam mediate subjectorum, non solum post eorum devolutionem, sed etiam antequam devolvantur; & in §. 5. præcepit Pii V. constitutionem jurari debere. Itaque stante hac declaratione Innocentii IX. planum est hodie Papæ non licere quemquam investire de feudo etiam non aperto.

Porro Bullam Pii V. ut præfertur declarata ab Innocentio IX. confirmavit ac innovavit, seque servaturum promisit ac juravit Clemens VIII. in constitutione prima *ad Romani Pontificis.* in Bullario *tom. 3. pag. 1.* ubi etiam in §. 7. declarationem Gregorii XIV. tanquam destruentem Pii V. constitutionem, alienandique occasionem præbentem ac minimè necessariam revocavit ac annullavit, perinde ac si nunquam emanasset; declarans eadem Pii V. constitutione prohiberi civitatum & locorum in ea contentorum, tam quæ nunquam antea in feudum concessa, quam quæ alias sæpius infeudata ac postmodum devoluta, aut etiam nondum devoluta fuerunt, infeudationes, prorogationes

investiturarum, etiam ex causa necessitatis aut evidentis & veræ utilitatis factas & faciendas, ut latus in eadem Bulla §. 8. & concordat regula 46. cancellaria. Fagnanus in *c. ex parte n. 30. de feudis.*

Corollarium 1. prohibitio Pii V. mox declarata non comprehendit loca & terras confiscatas ob delicta, de quibus in constitutione 65. Gregorii XIII. *incip. tanta* ut ibi declaratur in §. 13. in Bullario *tom. 2. pag. 446.* idemque delaravit Sixtus V. in constitutione 6. §. 8. *pag. 491.*

Corollarium 2. Similiter non comprehendit ea loca, quæ Camera emit à Baronibus juxta constitutionem 41. Clementis VIII. §. 14. in Bullario *tom. 3. pag. 55.*

Objicies contra responsonem datam. Si pontifex non posset alienare bona immobilia ad sedem Apostolicam spectantia, proveniret hæc inhabilitas ex lege, quæ Pontifices antecessores supra recensiti talem alienationem irritam declararunt, atqui Pontifex successor non obligatur lege antecessoris, cum par in parem non habeat imperium *c. innotuit de Elect.* imo per tacitam contraventionem, papa videretur eam tollere. Ergo.

Resp. Dist. Maj. proveniret à lege manente in terminis puræ legis N. Maj. proveniret à lege, sed per successorem semper jurato acceptata & firmata C. atqui pontifex successor non obligatur lege antecessoris manente in terminis puræ legis C. Min. non obligatur lege jurato acceptata & firmata. N. M. & Conseq.

§. V.